

4.3.2021
**Asiakasmaksulainsäädännön
uudistaminen**

Marjo Kekki
Erityisasiantuntija, STM

UUDISTETTU ASIAKASMAKSULAKI

- Asiakasmaksulain muutos hyväksyttiin joulukuussa 2020
  - laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (L 1201/2020) voimaan 1.7.2021, maksukaton laajennukset vuoden 2022 alusta
  - kyseessä asiakasmaksulain osittaisuudistus
  - asetuksesta tullaan samanaikaisesti kumoamaan säännöksiä
- Uudistamisen perustana pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjaus:

”Uudistetaan asiakasmaksulaki tavoitteena hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen muun muassa maksuttomuutta laajentamalla ja kohtuullistamalla maksuja.”
- budjetissa uudistamiseen varattiin 45 milj. euroa

ASIAKASMAKSUJEN ROOLI

- Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat pääosin verorahoitteisia, rahoitusta täydennetään asiakasmaksuilla -> **maksut ovat osa sote-palvelujen rahoitusta**
  - Asiakasmaksutuotto on n. 1,5 mrd. €, maksujen osuus sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoituksesta hieman yli 7 %
  - Noin puolet maksukertymästä syntyy ikääntyneiden ympärivuorokautisesta palvelusta ja erikoissairaanhoidosta
  - Maksujen osuus kustannuksista vaihtelee merkittävästi tehtäväluokittain, esim. suun terveydenhuollossa maksuilla katetaan noin kolmannes vrt. erikoissairaanhoido < 5 %
- Maksut eivät ole vain rahoitusta, vaan **asiakasmaksupolitiikan tulee osaltaan tukea sosiaali- ja terveyspolitiikkaa** ja tälle asetettujen tavoitteiden toteutumista
- Uudistamisessa huomioitava molemmat puolet

UUDISTETUN LAIN SISÄLLÖISTÄ

Asiakasmaksulain osittaisuudistuksessa toteutettiin mm.:

- **Pitkäaikaisten sosiaalihoitoon perustuvien asumispalvelujen maksut lakiin**
  - Asumispalvelujen maksut puuttuneet lainsäädännöstä, kuntien maksut vaihdelleet suuresti
  - Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen (ns. tehostetun) palveluasumisen maksu määräytyy jatkossa pitkälti pitkäaikaisen laitoshoidon maksua vastaavasti
  - Ns. tavallisen palveluasumisen maksu määräytyy yhdenmukaisin perustein jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun maksun kanssa
- **Jatkuvan ja säännöllisen kotihoidon** maksut nykyistä tarkemmin säännellyiksi
- **Ylipäättään palvelun pitkäaikaisuus maksua määrättäessä määritellään jatkossa laissa**
- Jatkovalmistelussa huomioitava vanhuspalvelulain uudistamisen mahdolliset muutostarpeet asumispalvelujen ja kotiin annettavien palvelujen maksujen osalta

UUDISTETUN LAIN SISÄLLÖISTÄ

- **Terveyspalvelujen maksuttomuutta laajennettiin tai selkeytettiin mm.:**
  - **Hoitajakäynnit maksuttomiksi perusterveydenhuollossa** (vrt. maksuja saa peria terapeioista huomioiden asetuksen 7 ja 11 § säännökset)
  - Alaikäisten poliklinikkakäynnit maksuttomiksi
  - Muita terveyspalvelujen maksuttomuuden laajennuksia tai selkeytyksiä mm. perusterveydenhuollon mielenterveystyö, kouluterveydenhuolto kaiken ikäisille, SERI-tukikeskusten palvelut, tartuntatautilain osalta täsmennyksiä ja osittaisia laajennuksia kuten HIV-estolääkitys, päihteitä käyttävien raskaana olevien tutkimus, hoito ja seuranta raskaana oleville suunnatuilla äitiyspoliklinikoilla
  - Lääkärintodistusten ja –lausuntojen maksuttomuutta koskevaa sääntelyä tarkennettiin (hoidon, kuntoutuksen, lääkekorvauksen tai lyhytaikaisen sairausloman tarpeen osoittamiseksi tarvittava todistus maksutonta)
  - Huom! Maksuttomiin sosiaalipalveluihin ei osittaisuudistuksessa tehty muutoksia

UUDISTETUN LAIN SISÄLLÖISTÄ

- **Maksujen huojentamissääntelyä tehostettiin (11 §)**
  - Asiaksmaksua tulee alentaa tai jättää maksu kokonaan perimättä, jos maksun periminen vaarantaa asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista
  - **Huojentamisen ensisijaisuutta** suhteessa toimeentulotukeen korostetaan
  - Velvoittava soveltamisala ennallaan vrt. kuitenkin hallinnon yleiset oikeusperiaatteet
    - sosiaalihuollon palveluista määrätyt maksut sekä terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätyt maksut
  - Laissa ei tarkemmin määritellä kriteerejä tai edellytyksiä, edellyttää yksilökohtaista harkintaa
  - Tavoitteena yhdenmukainen soveltaminen samanlaisissa tilanteissa
  - Säädetään **kunnan velvollisuudesta huolehtia, että asiakas saa tiedon** huojentamissääntelystä -> tieto annettava henkilökohtaisesti kirjallisesti tai suullisesti, lähtökohtaisesti ennen palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä -> jos tiedon antaminen ei ole mahdollista em. yhteyksissä, tieto on annettava viimeistään maksua perittäessä

UUDISTETUN LAIN SISÄLLÖISTÄ

- **Maksukaton alaa laajennettiin**
  - maksukaton käyttöalaa laajennettiin **suun terveydenhuoltoon**, tilapäiseen kotisairaanhoidon ja tilapäiseen kotisairaalahoidon, eri terapioihin (nykyisin fysioterapia tai sarjahoito), tiettyihin etäpalveluihin, toimeentulotuesta maksettuihin asiakasmaksuihin
  - maksukaton taso ennallaan 683 e
  - seurantavelvollisuus edelleen asiakkaalla – seurantavelvollisuus sekä seurantajakso tarkastelussa lainsäädännön uudistamisen toisessa vaiheessa
- **Käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä palvelusta perittävä maksun käyttöalaa laajennettiin**
  - koskee kaikkia terveydenhuollon palveluita ja lyhytaikaista hoitoa sekä sosiaalihuollon lyhytaikaisia asumispalvelupaikkoja
  - laissa tarkemmin edellytyksiä ja rajoitteita maksun perimiselle (mm. kohtuuttomuus, informointi maksusta ja ohjeistus perumisesta)
  - maksua ei peritä alle 18-vuotiaalta
- **Muutoksenhaun sääntelyä sekä laskun ja päätöksen sisältövaatimuksia selkeytettiin ja tarkennettiin**
  - kaikkiin maksuihin voi hakea muutosta
  - laskuun liitettävä oikaisuvaatimusohjaus (maksukyvyn mukaan määräytyvien osalta päätökseen)
  - laskun ja päätöksen vähimmäissisällöt määritellään laissa

UUDISTETUN LAIN SISÄLLÖISTÄ

- **Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 5 §:n muutos**
  - Oikeudenkäyntimaksua ei enää peritä yksityishenkilön vireille panemissa valitusasioissa, jotka koskevat asiakasmaksulain mukaan määrättyjä asiakasmaksuja
  - Voimaan jo 1.1.2021

LAIN TOIMEENPANO

- Lakimuutokset valtaosin voimaan 1.7.2021
  - maksukattoa koskevat muutokset 1.1.2022
  - tuomioistuinmaksulain 5 § 1.1.2021
- Uudistetun lain toimeenpano on käynnissä
  - STM ohjaa toimeenpanoa
  - kunnat sekä Kuntaliitto käynnistäneet sisältökoulutukset
  - ohjausmateriaalia toimeenpanon tueksi
  - jälkiarviointia tullaan toteuttamaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

UUDISTAMISEN JATKO

- Asiakasmaksulain toteutetussa muutoksessa oli kyseessä osittaisuudistus, jatkouudistamisen tarve edelleen olemassa
- Uudistamisen toisen vaiheen valmistelua jatketaan vielä tällä hallituskaudella, uudistamisen tarkempia sisältöjä, toteutusta ja aikatauluja selvitetään
  - Uudistuksen toisessa vaiheessa asiakasmaksuilla tuetaan palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantamista osana palveluiden kehittämistä, ja tarkastellaan asiakasmaksuja erityisesti osana tulevien hyvinvointialueiden perustamiselle asetettuja tavoitteita
  - Uudistukset nivoutuvat sisällöllisesti ja aikataulullisesti yhteen näiden kehittämishankkeiden ja sote-uudistuksen toimeenpanon sekä hyvinvointialueiden asemaa koskevan jatkokehittämisen kanssa
- Asiakasmaksulaki osa ns. SOTE100-pakettia, jossa toteutettaisiin sote-uudistuksesta johtuvat muuhun lainsäädäntöön tehtävät tekniset muutokset

UUDISTAMISEN TOISEN VAIHEEN TARPEISTA

EDUSKUNNAN LAUSUMAT

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy selvittämään asiakasmaksujen maksukaton seurantavastuun siirtämistä asiakkaalta viranomaiselle.
  - Alkuvalmistelu käynnistynyt
2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin tehostetun palveluasumisen ja muun palveluasumisen välisen eron selkeyttämiseksi sekä asiakkaan ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon tarvetta koskevan sääntelyn tarkentamiseksi.
  - Vanhuspalvelulain uudistamisen toinen vaihe -> yhteensovitus asiakasmaksulain kanssa

Lisäksi selvitystä ja valmistelua useisiin muihin, sekä laajempiin että suppeampiin, kokonaisuuksiin liittyen, myös mm. asiakasmaksulain säädöstasoa koskien ja lain yleisiin periaatteisiin liittyen. Vammaispalvelulain uudistaminen ja lakien yhteensovitus valmistelussa, aikataulu sidoksissa vammaispalvelulain uudistamiseen.

KIITOS!

Lisätietoja:

Marjo Kekki

Sähköposti: marjo.kekki@stm.fi

Sosiaali ja terveysministeriö

Internet: stm.fi

Twitter: [@STM_Uutiset](https://twitter.com/STM_Uutiset)

